

بسم الله الرحمن الرحيم

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Delilin Tanımındaki Matlubi Haberin Anlamı

Ebu Hanife'ye

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullah ve Berekâtuh. Celil emirimiz Allah sizi korusun ve gözetsin.

Usul delillerinin tanımında şöyle geçmektedir: Matlubi haberin (haberle talep edilenin) bilgisine kendisi aracılığıyla ulaşılan şeydir... Furu delillerin tanımında ise şöyle geçmektedir: Matlubi habere (haberle talep edilene) kendisine sahih bir bakışla ulaştıran şeydir...Bitti. “Haber matlubtan” kast edilen nedir?

Bu emare, delilin kati olarak delalet ettiği mesele ile delili anlamak için gerekli çabayı gösterip bu meseleye dair delaletini istinbat ettikten sonra delilin zanni olarak delalet ettiği meseleyi mi kapsıyor?

Allah sizi hayırla mükafatlandırın.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berakatuh.

Usulcülerin örfünde delil, “**Matlubi haberin (haberle talep edilenin) bilgisine kendisi aracılığıyla ulaşılan şeydir**” ve fakihler nezdinde ise “**matlubi habere (haberle talep edilene) kendisine sahih bir bakışla ulaşmayı mümkün kılan şeydir.**”

“Matlubi haberin” istilâhı her iki tanımında da, matlubi tasavvura (tasavvuri olarak talep edilene) ulaşmak ... “Matlubi haberin” manasını anlamak için de istilâh sahiplerine dönmek olarak geçmektedir. Zira onlar, talep edilen iki türün arasını matlubi tasavvur ve matlubi haber şeklinde ayırmışlardır... Matlubi tasavvura gelince; bu, bir şeyin hakikatini tanımayla birlikte zihinde tasavvur etmektir...

Örneğin; siz tek bir kelime olarak “kâinat” dediğinizde ve tek bir kelime olarak “yaratılmış” dediğinizde, kâinatın anlamı ve onun mahiyeti hakkındaki tasavvurunuz ve “yaratılmışın” anlamı ve onun mahiyeti hakkındaki tasavvurunuz, matlubi tasavvur dahilindedir... Dolayısıyla matlubi tasavvur, tekil kabilindedir... Ancak siz, bu tekil lafızların anlamlarını tasavvur ettikten sonra, birini diğerine nispet ettiğinizde, buna tasdik ve yalanlama da dahil olur. Örneğin siz; “kâinat yaratılmıştır” dediğinizde, burada “yaratılmış” haberini “kainata” isnat etmiş olursunuz. Yani kâinatın, yaratılmış olduğunu haber vermiş olursunuz. Diğer bir ifadeyle siz, bu meseleyi tespit etmiş ve onu doğrulamış olursunuz. Yani onun doğru olduğuna hükmetmiş olursunuz. İşte Matlubi haber ve talep edilen haber olarak adlandırılan şey budur. Çünkü bu, haberi isim cümlesi veya fiil cümlesine isnat etmek kabilinden olduğu gibi mürekkeb (birleştirilmiş-terkib edilmiş) kabilinden olup tekil (müfret) kabilinden değildir...

Örneğin içki haramdır. Dolayısıyla müfredatların (tekillerin) anlamının, her birinin tek başına bir tasavvur olduğunu bilmeniz, yani içkinin (hamrın) anlamının, sarhoş edici bir içecek olduğunu bilmeniz gibi. Ancak bu tanım, helal veya haram olduğu anlamına gelmez, yani bir hüküm ifade etmez. Bilakis anlamın zihinde tasavvur edilmesi olur... Aynı şekilde haramın anlamının, yasak edilen olduğunu bilmeniz gibi. Ancak bu tekil kelime, bir hüküm anlamına gelmez. Bilakis o, bir tanım olup zihinde tasavvur etmektir... Hakeza tüm tekil kelimelerin, bir başkasıyla bağlantı kurulmaksızın tek başına tanımlanması, matlubi tasavvurdur.

Ancak birini diğere isnat ettiğinizde, yani içki haramdır dediğinizde... “mürekkeb (birleştirilmiş-terkib edilmiş)” meseleyi tasdik etmiş veya içkinin bizzat haram olduğuna hüküm vermiş veya içkinin haram olmadığı şeklinde bu meseleyi yalanlamış olursunuz. Dolayısıyla her iki durumda da matlubi haber olarak adlandırılmaktadır.

Örneğin; Zeyd ayakta. Şayet Zeyd’in belirli bir kişi olduğunun ve ayakta durduğunun, yani ayakları üzerinde durduğunun anlamını biliyorsanız, işte bu tasavvur etmek olarak adlandırılmaktadır. O zaman Zeyd’in ayakta olduğuna hüküm vermiş, yani bu meselenin içeriğini doğrulamış veya Zeyd’in ayakta olmadığına hüküm vermiş, yani bu meseleyi içerdiğini yalanlamış olursunuz. Aynı şekilde bu da matlubi haber olarak adlandırılmaktadır.

O halde matlubi haber, iki tasavvur edilenin talep edilmesine bina edilmiştir. Dolayısıyla siz, ilk olarak herhangi bir şeyin hakikatini zihinde tasavvur ediyorsunuz, yani onun vakiasını anlıyorsunuz, sonra diğere şeyin hakikatini zihinde tasavvur ediyorsunuz, yani vakiasını anlıyorsunuz, sonra da iki şeyden birini diğere haber isnadıyla, yani isim veya fiil cümlesiyle isnat ediyorsunuz. Böylece onun hakkında, ispatına veya nefyine, tasdikine ve yalan olduğuna, doğru veya yanlış olduğuna ve uygulanmasına veya uygulanmamasına hükmetmiş oluyorsunuz. İşte bu isnat etmek (müşned ve müşnedün ileyh arasındaki olumlu veya olumsuz ilişki), matlubi haber olmaktadır...

Matlubi haber, mürekkeb (birleştirilmiş-terkib edilmiş) kabilinden olup ona delil ile ulaşılır. Delil ister kati, ister zanni, ister akli, isterse nakli olsun fark etmez. Örneğin “kâinat yaratılmıştır” şeklindeki sözünüz matlubi haber olup ona delil ile ulaşılır... Yine içki haradır şeklindeki sözünüz, matlubi haber olup ona delil ile ulaşılır... Ayrıca Zeyd ayakta şeklindeki sözünüz, matlubi haber olup ona delil ile ulaşılır...

Matlubi tasavvura gelince; o, tekil (müfret) kabilinden olup ona delil ile ulaşılmaz. Bilakis o, tekil olan kelimenin vakiasının ve anlamının anlaşılmasıdır. Örneğin:

Kâinat yaratılmıştır (söz), bunu ispat etmek için delile muhtaçtır. Çünkü siz şu şekilde sorarsınız: Kâinatın yaratılmasının delili nedir?... Ancak şu şekilde sormazsınız: Kâinatın delili nedir? Çünkü bu, doğru değildir... Ancak şu şekilde sorabilirsiniz: Kâinatın anlamı nedir veya kâinatın tanımı nedir?

Binaenaleyh usulcüler nezdinde delilin tanımında şöyle denilmektedir: Matlubi haberin (haberle talep edilenin) bilgisine kendisi aracılığıyla ulaşılan şeydir... Fakihler nezdinde ise: Matlubi habere (haberle talep edilene) kendisine sahih bir bakışla ulaşmayı mümkün kılan şeydir... Bu ise matlubi tasavvura ulaşmak içindir. Çünkü o, bir delile değil, bilakis anlamı bilmeye, yani vakiasını bilmeye muhtaçtır.

Emare hakkındaki sorunuza gelince... Fakihler, delil ile emare arasını ayırmamışlardır. Zira delil, kati ve zanni olanları kapsamaktadır, yani kati ve zanni meselelere intibak etmektedir... Usulcülere gelince; onlardan bazıları, delil ile emare arasını ayırmışlardır. Zira onların nezdinde, sadece kati olan şeyler delildir. Zanni olana gelince; delil olarak adlandırılmaz, bilakis emare olarak adlandırılır... Buna göre usulcülerin örfünde emare, sadece zanni meselelerde olup kati meseleleri kapsamamaktadır...

Emarenin, kendisine delalet olunan (gösterilen) şeyden ayrılmıyorsa bazen de alamet olarak adlandırıldığı bilinmelidir. Örneğin Elif ve Lâm’ın isme delalet etmesi gibi. Zira ondan ayrılamaz. Zira bu, onun alametidir. Ama yağmura nispet edilen bulut gibi şayet kendisine delalet olunan şeyden ayrılabilirse, o zaman bu emare olarak adlandırılır. Zira delil, emare ve alametten farklıdır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 26 Şaban 1437

M. 02/06/2016

Cevaba, hizbin emirinin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3712/>